

9. Efter systemskiftet tabte spørgsmålet, efterhånden som det parlamentariske regeringssystem fæstnede sig, sin *politiske* betydning. Regeringens politiske afhængighed af folketinget gjorde det mindre sandsynligt, at det på ny skulle komme til rigsretssag for afholdelse af ubevilgede udgifter. Det er da hidtil heller ikke sket.

Under parlamentarisk styre har spørgsmålet om ministrenes adgang til at afholde ubevilgede udgifter fortsat betydning som et *finansretligt* problem, hvis løsning må afhænge af en hensigtsmæssig afvejning af på den ene side hensynet til en vis handlefrihed for ministrene ud fra den praktiske nødvendigheds lov og på den anden side hensynet til god orden i finansstyret og folketingets herredømme over budgettet, specielt udgiftssiden.

I denne periode fæstner den skik sig mere og mere forud for afholdelse af ubevilgede udgifter at søge tilslutning hertil fra tingenes, specielt folketingets, finansudvalg. Det var stadig uafklaret, hvorledes ministrens retsstilling var, når han afholdt udgifter, der ikke var hjemmel for på finansloven. Uanset hvad man end ville mene herom, løb ministeren altid risiko for kritik og eventuelt rigsretstiltale, hvis det skulle ske, at rigsdagen (specielt folketinget) nægtede at efterbevile en afholdt udgift. Ved forud at indhente tilslutning fra folketingets finansudvalg dækkede ministeren sig praktisk taget mod denne risiko. Der var ikke tale om nogen pligt hertil, fremgangsmåden havde karakter af en frivillig forsikringsordning.

10. Da det var folketinget, der var gået sejrrikt ud af den forfatningsretlige kamp mod regering og landsting, kunne det være rimeligt at tænke sig, at det var den af folketinget gennem mange år forsvarede opfattelse med hensyn til afholdelse af ubevilgede udgifter, der blev knæsat, da det endelig lykkedes at få vedtaget en lov om ministrenes ansvarlighed. Men sådan gik det faktisk ikke.

Det var den socialdemokratiske minister K. K. Steincke, der den 12. oktober 1938 i folketinget fremsatte det forslag til lov om ministrenes ansvarlighed, der senere — uden ændring for så vidt angår det punkt, der her drøftes — blev vedtaget som lov nr. 92

af 15. marts 1939. (Såvel forslaget som loven er optrykt i betænkningen om ministrenes ansvar, side 98 f.). Som bekendt kom loven aldrig til at træde i kraft, fordi dens ikrafttræden var knyttet sammen med gennemførelsen af den grundlovsrevision, der strandede på manglende tilslutning fra vælgernes side i den i denne anledning afholdte folkeafstemning. Men selv om loven af 1939 således ikke har og aldrig har haft karakter af gældende ret, er dens bestemmelser ligefuldt af interesse som udtryk for den retsopfattelse, som regering og folketing på det tidspunkt kunne enes om.

Lovens regler om afholdelse af ubevilgede udgifter afviger radikalt fra de regler herom, der har været foreslået fra folketingets side i de hidtil foreliggende forslag. For det første har man udeladt de strenge regler om ubetinget pligt til at erstatte det forbrugte beløb og gjort erstatningsansvar afhængigt af, om ministeren har handlet med forsæt eller gjort sig skyldig i grov tilsidesættelse af sine embedspligter (§ 11). For det andet har loven accepteret det tidligere af landstinget forfægtede standpunkt, hvorefter ministeren har materiel ret til, uanset grundlovens bud, at afholde ubevilgede udgifter, når disse har været nødvendige af hensyn til statsstyrelsens forsvarlige førelse, og dette endog selv om han måtte forudse, at udgiften ikke ville blive godkendt af rigsdagen. Dette fremgår af lovens § 7 a, der er sålydende:

„I Overensstemmelse med de foranstaaende Regler paadrager en Minister sig Ansvar:

- a. hvis der opkræves Statsskat eller afholdes Statsudgifter, der ikke har saadan Hjemmel, som Grundlovens § 42 kræver, og vedkommende Minister dermed har haft til Hensigt at unddrage Kongen eller Rigsdagen Afgørelsen med Hensyn til den paagældende Skatteopkrævning eller Udgiftsafholdelse eller har vidst eller burde vide, at han ikke kunde faa det paagældende Skatte- eller Udgiftsbeløb godkendt af Kongen og Rigsdagen; en Minister paadrager sig dog ikke Ansvar for Afholdelsen af en Udgift, naar denne har været nødvendig af Hensyn til Statsstyrelsens forsvarlige Førelse;“.